

ԱՌՔՔԱ ԽԱՐՔ

Կոտանդնուպոլիս, 9 Սեպտեմբեր:

Ահա փառաւոր արքային հրամանով խորհրդակցող խորհրդական տեղաւորութեան բոլոր բանակին ընդհանուր մեծ զօրապետ անուանեցաւ: Ըստ բարձր աստիճանին վերաբերեալ Թաղաւորական հրովարտուող շարժում օրը սովորական մեծ հանգիստով կարգացուցաւ խորհրդագոյն Գուռը, ուր տեղ ներկայ էին բարձրագոյն խորհրդակցող տեղաւորութեան պաշտօնատարները ու երեւելի գործակալները:

Խորհրդագոյն հրամանով պատերազմական ժողով մը հաստատուեցաւ, որուն խորհրդարանը Սէրասֆէրի գուռը պիտի որ ըլլայ ու տասներմէկ անդամ ու նենալու է. այսինքն՝ Սեմափայլ Ֆերիք Սիւլէյման փաշան նախագահ, Խորհրդագոյն ատենանին անդամ Միքիմ Էփէմէթ պէյը. Սայտայի նախորդ տեղաւորութեան հաճի Սիւլէյման պէյը. Պէլլիստու նախորդ կառավարիչ Քիսմիլ փաշան. Խորհրդագոյն ատենանին անդամները Շէքիպ Էփէնտին ու Սիւլէյման Էփէնտին. պահապան գունդերուն զօրապետ Մարի փաշան. պահապան ձիաւոր խումբերուն զօրապետ Սիւլէյման փաշան. զինուորական զարդանքի վերաբերեալ Սիւլէյման փաշան. Սէհմէթ փաշան. ու Սիւլէյման փաշան Էփէնտին, ատենադպիր:

Սեպտեմբեր 6-ին Սիւլէյման արքային հրովարտուողով, Սեմափայլ Միքիպ Սիւլէյման փաշան Սուլէյման փաշան անուանեցաւ Սուլտան փաշային տեղը:

Սուլտանի գործող նախորդ պաշտօնատար Սարիմ Էփէնտին, ու Խորհրդակցող խորհրդական Սարիմ Սիւլէյման Էփէնտին, Սիւլէյման փաշան բարձրագոյն ժողովին անդամ անուանեցան:

ՔԱՆԱՍՐՔԱՆԱՆ

Հրէից ազգին կործանումը ու Երուսաղէմի առնալը:

(Հարունակութիւն: 1)

Ըստ յաջորդութենէն ետեւ անկարելի եղաւ զանոնք հնազանդեցնելը, ու պատրաստուեցան յայտնի պատերազմի մը: Երուսաղէմի պարիսպը նորոգեցին ու ամուրցուցին. արտորոք զէնքեր շինեցին ու բաժնեցին երիտասարդներուն, որոնք վաղեցին եկան Հրէաստանին ամէն դիմէ: Բայց քրիստոնէսայ եղող խորայեւացիները մասնակից չըլլան ապստամբութեան. ու նախատես ըլլալով թէ շուտով ալ իրենց ձեռքը պիտի չըլլար կայսեր տալ որ Եւստորանը կը հրամայէ տալու, և թէ հիմա մօտ էր Սիւլէյման Սուլտանի սարսափելի նախատեսութեան կատարվիլը որ սրբազան առաքեալները շատ անգամ կը կրկնէին, փախան դէպ ի լեռները որ իրենց նշանակած

1) Տես՝ Թիւ 154 Երջալույս Երարատեանին:

Ծովային պաշտօնատարութեան միւսթէշար Օլիւհտի պէյը, մեծ Լապարքոսին խորհրդական ընտրուեցաւ. ու զինուորական ժողովին միւսթէշար Սուլթան Էփէնտին՝ ծովային պաշտօնատարութեան խորհրդական անուանեցաւ:

Պալատ Սէրայի զինուորական զարդանքի հարցը նուազեցան հանգիստ երէկ կատարուեցաւ Սիւլէյման Սէրային ու երեւելի պաշտօնատարներուն ներկայութեանը. որոնք խիստ գոհ եղան աշակերտներուն յառաջադիմութեանը վրայ: Հարցաքննութիւնը լրմննալէն ետքը, տասներեք հոգի արժանաւոր աշակերտներէն բաժնակալութեան հրամանաւոր (տիփլում) ընկալան. որով արտօնութիւն պիտի որ ունենան այսուհետեւ նոյն արհեստը գործելի ընելու: Սիւլէյման արքան ժողովը վերջ ըլլալէն ետքը բարեհաճեցաւ մէկ պատուական անդամանդեայ տուփ սը շնորհել Սեմափայլ Շէքիմ պաշըին, որ աս զարդանքի բարեկարգ կառավարութեանը համար անդադար հոգ կրտանի:

Սուլտանի գործող պաշտօնատար Սիւլթան փաշան մեծ հաջկերով պիտի որ ընէ աս գիշեր Խորհրդակցող Պիպէսթօ իշխանին Սալաքիայի:

Սիւլթանի վերջին լուրերը կը ծանուցանեն թէ Թաղաւորական հրովարտուող որ Սիւլթանի իշխանին համար եղած ընտրութիւնը կը հաստատուի, արդէն հասեր է Պէլլիստու, ու ամուսն 2-ին սովորական մեծ հանգիստով կարդացուեր է: Կատարեալ հանգստութիւն կը տրիք Սիւլթանի ամէն քաղքերը ու ընտանիքները խիստ գոհ են եղեր իրենց բարեխնամ իշխանէն:

Օսմանեան շոգեհաւը Եւսէի Տիւնեա ըստած, երէկ Կիւմէիք գնաց Սեմափայլ Սիւլթանի փաշան Սիւլթանիկի նոր կառավարիչը բերելու համար:

ու ասկէ իր սահմանեալ տեղը տանելու, ուր անհամբերութեամբ կը սպասուի:

Հասարակաց առողջութեան կառավարութիւնը Կոտանդնուպոլիս, յաջողակ լուրեր ընդունելով Տիւրքիքիէն ու Քիւրտիստանէն, ուր տեղական մահաւորութեան ճայնը բոլորովն դադարէ է, որոշեց որ անկողմերէն եկած ապրանքները այսուհետեւ քառասնորեայ դուշուութեան կանոններուն ենթակայ չըլլան ու տեղաւորութեան բոլոր քաղքերը ազատ մնան:

ԵԳԻՊՏՈՍ

Ղէքսանդրիա, 4 Սեպտեմբեր:

Կալիպոլային Սուլէյման Էփէմէթ Սեմափայլ շոգեհաւով իմացանք որ Պոլսայի Սիւլթան ըստած շոգեհաւը Սիւլթանի ծովային ժողովին մօտ ժայռի մը (քայա) գտնուելով խորհակելի է: Ըստ զօրապետութիւնը առաւելագոյն նաւապետին ու անոր երկրորդին անհոգութեամբ եղեր է, կըսեն, քան թէ սաստիկ ալիկութեան պատճառով: Շոգեհաւը ժայռին վարընէլէն ետքը անանկ շուտով մը ջրասոյց (պաթմիշ) եղեր է որ, հազիւ թէ ժամանակ ունեցիք են քչիմը պաշար առնելու նաւակներուն մէջ մոնալու ատենին: Վերերը, առանգները (ամանէթ) և ուրիշ բոլոր ապրանքները շոգեհաւին հետ ծովայատուկ եղեր են: Շարժողները ու նաւատիրները շատ աշխատութեամբ մէկ ժայռի մը վրայ կըցեր են ելլելու, ուսկից բարեբաղդաբար ուրաբացի մէկ մեծ նաւակ մը անցնելով, առաւ զանոնք ու Սիւլթան տարաւ, որ 120 մընի ճամբայ է նոյն ժայռէն:

Կալիպոլայի օրագիրները երեւելի լուր մը չեն խտար: Սիւլթան իմացանք թէ Սիւլթան մէջ քիչ

սեպոս ուղեց աւելի աղէկ սեպիլ յաղթականին գիւլութիւնը փորձել, ու վստահանալով Սիւլթանի անոնք զինուորական արժանեացը, նաւ հոռմեական տեղութեան գործառնութեանց վիճակը տեսնելով՝ ըսաւ. Սիւլթանի ամենայն համարձակութեամբ մարգարէի երեւոյթով մը. Գուլ ինծի աղատութիւն պիտի տաս, երբոր կայսր ըլլաս. ո՛չ ալ շատ պիտի սպասեմ աղատութեան նորէն ձեռք ձգելու: Տիւրքիստ ու Տարիկէա քաղքերն ալ ուղեցին դէմ դնել: Տիւրքիստ որ շատ չի յամուեցաւ, աղատեցաւ Սիւլթանի սրբային աղաչանքը. բայց Տարիկէան քակեցին ու ետուն հազար գերի առին անկէց:

Սիւլթանի վիճակի մէջ էր Հրէաստան, երբոր հոռմեայ եցիք թոթուեցին Կերոնին բռնաւորական լուծը, որ վերջապէս իրեն դէմ եղած հասարակաց ատելութիւնը վերջին աստիճանի էր հասուցեր: Սիւլթան իր ըրած անգուլթ ամբարշտութիւններուն փոխարէն դառն մահ մը գտաւ ինքընքը սպաննելով 69 թուականին քրիստոսի յունիսի 9-ին, լրման այն օրը որ իր մայրը սպաննել տը-

մը խուճովութիւն կայ, ու անդրեացիները միտք ունին եղեր Լազարի դէմ զօրք խրկել:

Կալվթայէն աս անգամ 80 ճամբորդ եկան, ու Սալթայի շոգենաւին կրտսերն որ Լնդդիա երթան:

Հիմակուհիմայ մեր նաւահանգստին մէջ ճէյսըր ըստած անդրեացի պատերազմական շոգենաւը կայ, որ անցածները Լսորեստանէն եկաւ: Գայն Ֆուէ կաթը օգոստոս 29 ին Սալթայէն եկաւ ու իրեք օրէն ետքը կրկին ճամբայ ելաւ Պէրուէ երթալու: Լմիրիզացի Վօնկրէս ըստած Ֆուէկաթն ալ մեկնեցաւ ասկէ բայց ուր երթալը յայտնի չէ:

Քառստուն օրէն աւելի է որ մահաւարտած մի ձայն չկայ ոչ Լնդդիայի, ոչ Գալիլիայի և ոչ ներսի ուրիշ քաղքներու մէջ:

ՄԱԿԵՂՈՒՆԻ

Սեւտիկ, 30 () Գոստոս:

Լնդդաները ալպանայիներու պզտիկ գունդ մը հինգ ձէլէ պայտինքն ոչխարներու տասանորդը ժողուող գործակալներ սպաններ են Վիւստեհտիլէն մէկ ժամ հեռու, ու վրանին եղածը բոլորն ալ կողպաներ են: Տեղեւոյ կառավարութիւնը շուտով զինուորներ խրկեց աս մարդասպաններուն ետեւէն, բայց չըկարծուէր որ կարող ըլլան ձեռք բերելու: Հասարակօրէն մեծ գանգատ կրկնեց ժողովուրդը ալ պանդաններուն չարագործութենէն, աս նահանգիս մէջը, ու կը յուսանք որ հարկաւոր եղած միջոցները գործի գրուելու են, ասոնց անդամութիւնները զսպելու համար:

Վաճառականի նաւ մը դօրքեր բռնաւորութեամբ հասաւ ասօր կոստանդնուպօլիսէն:

Քաղաքիս նոր կառավարիչ Իպրահիմ փաշան անհամբերութեամբ կը սպասուի:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԽԱՐԻՔԻ

ԳԼԳԴԻՆ

Փարեզ, 27 () Գոստոս:

Լս շաբաթ օրագիրները ու հասարակութիւնը ուրիշ բանի վրայօք զբաղեալ չեն, բայց միայն Լնդդիայի իրքորիս թագուհիին ճամբորդութեանը

վեր էր: Հռոմայեցիք իրենց կայսր ընտրեցին Գաղբան ասիկա ալ սպաննելով՝ տեղը դրին Ոթմըն, նոյն տառնը բանակն ալ որ ստորին Վերմանիայու մէջն էր, ընտրեց Վիտելիոսը որ Հռոմ գալով՝ Ոթմըն վար առաւ ու ինքը նստաւ տեղը: Լս բաներս Լսորեստանի լէգէոնները լսելով՝ Վեսպասիանոսը կայսր ընտրեցին, հռոմայեցիք ալ Վիտելիոսը չարաչար սատկըցնելով Տիբերիս գետը նետեցին, Վեսպասիանոս ալ իսկոյն ճամբայ ելաւ Պաղեստինէն՝ իր տղին Տիտոսին ձգելով Հրէաստանի մայրաքաղաքին տիրելու հոգը:

Տիտոս Պաղեստին մտալով՝ ապստամբները հնազանդեցնելու, անանկ իմաստութեամբ ու գթութեամբ վարուեցաւ հետեւին որ ետքը հռոմայեցիք կոչեցին զինքը Մարգկային զուարճութիւն: Իր խաղաղասիրութեանը հետեւեցան այն հրէայներն ալ որոնք իրենց խոհանութեամբ ու զգոնութեամբ յարգի էին. բայց անսանձ խառնիճաղանձը ուրիշ բան չէր խօսեր բայց միայն խուճովութիւն ու բռնութիւն, ծածկելով իր կատաղութիւնը ազատութեան ու կրօնի նախանձայնութեան գեղեցի-

վրայ. որ այցելութիւն ընելու եկաւ Լուի Գիլիփի գաղղիացեաց թագաւորին, ու արքայական գերդաստանին:

Դառնալ տէ Տէպա ըստած գաղղիայէն օրագրին մէջ հետեւեալ տեղեկութիւնները կը կարդանք:

«Լսօր կէս օրը վեց ժամ անցած Գրէթօրէն տեսնուեցաւ թագաւորական նաւը (Լաթ), որուն մէջն էր Լնդդիայի Վեհափառ թագուհին: Երազելէն առտունց ելելով ճամբան ծովուն վրայ հանդիպէր էր Դօնկիլի իշխանը, որ Լուի Գիլիփի թագաւորին կողմանէ Լնդդիայ թագուհիին զիմաւորելու կերթար. ուստի ուղեկից նաւատորմիդը ետ ձգելով, յառաջացաւ իր արագընթաց աղուոր նաւով: Գրէթօրի նաւահանգստին մէջ եղած պատերազմական նաւերը փութացան ծանուցանել թագուհիին մօտիկնալը՝ բազմաթիւ թնդանթներ նետելով: Իսկոյն գաղղիացեաց թագաւորը՝ որ Լսօի պալատն էր, կառքը մտաւ թագուհիին ու արքայական գերդաստանին հետ, որուն հետեւէն գացին մօսիւ Լիդոն, մեծ ծովափտը, եկամտից պաշտօնատուր, Լնդդիայ գետ պանը, Վէնթ () էրի կոմսը, մարաջախտ Սէպա տիւնին, և ուրիշ շատ երեւելի անձինք և տիկիւններ:

«Թագաւորին նստած նաւակը մօտիկցաւ Վիթմօրի Լստ Լալիթ ըստած նաւուն, որ կայնած էր, ու Գաղղիայ գրօշուր քաշէր էր: Թագաւորը ներս մտաւ, ու թագուհիին երեսը մօտեմական սիրով համբուրեց որ մինչև սանդուխքին (մէրտիվէնին) գլուխը ելած էր զանկա ընդունելու համար: Լնկէ ետքը թագաւորը Լալիթ իշխանին ձեռքը սխմեց: Կառահանգստի բոլոր նաւերը աս ժամանակը սկսան բարեկէ բազմաթիւ թնդանթներ նետելով: Գաղղիացեաց թագաւորը քիչ մը ատենէն ետքը առաջարկեց թագուհիին որ ցամաքը ելին. ու շուտով գաղղիացի արքայական նաւակը մտան ու ծովեզերքը ելան. ուր տեղ գաղղիացեաց թագուհին ու բոլոր թագաւորական գերդաստանը մեծ պատուով ու սիրով ընդունեցին Լնդդիայ թագուհին, ու կաթովին սրտիւ գրկախառն ողջունեցան: Լսկէ ետքը Վիթմօրիս թագուհին զատ զատ բոլոր արքայազուն տիկիւնները ողջունեց, ու իր օգոստամիսայրը Լալիթ իշխանը ներկայացուց Գաղղիայ թագաւորական գերդաստանին: Թագուհիին հագուս-

կաւոր անուններով: Լս կերպով հաստատուեցաւ ու յարգի եղաւ նախանձայններուն նոկարի կողմը որ առաջ եկեր էր ապստամբութեան հետ մէկ տեղ: Լնդի բերանը ասոնք զանազան կողմ (Ֆրքա) բաժնուած էին, որոնք իրենց ատերութիւնը կը թափէին բոլոր իրենց հակառակաօսներուն վրայ մանաւանդ արուարձաններուն ու գեղանքներուն մէջ: Լնդդալպէս միացան մէջերին, և ուրիշ զինուորած մարդոց հետ ալ, որոնք գլխէ հանելու հնարքը գտան, անկէ ետեւ եկան ամէնը մէկ տեղ իյնալ Լսրուսաղէմի վրայ, որ ինկած էր անիշխանութեան մէջ, ու առանց մէկ արգելքի մը կառավարութիւնը ձեռնմէն անցուցին: Լս հասարակաց աւազակութեան մէջ, գողութիւնները ու նախատիքներն էին նուազագոյն չարիքները որոնց վտանգին մէջ ամէն օր ինկած էր ժողովուրդը: Կոստանթնուպոլիս ամենեւին ակնածութիւն չէր ընէր ոչ քաղաքացոց կեանքին ոչ ստացուածքին ոչ ալ հասարակաց իրանանցը: Լսու ամենայնիւ Լննա քահանայապետը, որ իր համութեանը ծերութեամբ ու պոտկաւոր իր կերպարանքին համար յար-

տը բաւականեղէն ծաղկանկար ու ոսկեթել րօպա մը էր, ու պարանոցէն նոյն տեսակ երկը մը (էշար) կախուած էր, ու գլուխը բնական ծաղիկներէ վարսակալ մը դրած էր: Լնդամանդեայ օդեր ականջը ու քառամանեակ մը պարանոցը ունէր, որոնց ճառագայթաւոր շողունը մարդու աչքերը կը խորհրդէր: Գրէթօրի ծովեզերքը ու փողոցները անհամար բազմութիւն ժողովուրդ էր ու թագուհիին անցնելու ատենը կը պօռնային: Լալիթ Լնդդիայի Վիթմօրիս թագուհին, Լալիթ թագաւորը ու թագուհին Գաղղիայ: Վիթմօրիս թագաւորին հրամանով փառաւոր կառք մը եկաւ ու թը ձիով, որուն մէջ Լնդդիայ թագուհին, Գաղղիայ թագաւորական գերդաստանին հետ մտաւ ու Լս քաղքին պալատը կը թաղու ճամբայ ելան: Լուի Գիլիփի թագաւորին տղաքայսինքն Դօնկիլի իշխանը ծովափտի հագուստով, () մալի դուքսը ընդհանուր տեղակալի հագուստով, ու Սանթրասնիէի դուքսը թնդանթաձիգ զօրաց հրամանատարի հագուստով կառքին երկու կողմէն ձիով կը կրթային: Լսոնց հետեւն ու թը կառք ևս կուգային ամէն մէկը վեց ձիով, որոնց մէջն էին տեղութեան երեւելի անձինք, պաշտօնատարներ, իշխաններ և իշխանութիւններ: Վիթմօրիս մեծ հանգեսով և քանի մը գունդ հետեւակ և ձիաւոր զօրքերով հասան Լս քաղքին պալատը որ շատ աղուոր զարդարուած էր: Գիշերը մեծ հայկերոյթ և ու լախութիւն եղաւ: Հետեւեալ օրերը ևս այլևայլ տեղումք պտուտելու գացին, և հինգ օր Լնդդիայ թագուհին գաղղիացեաց երկիրը մնալէն ետքը կըրկին դարձաւ Լնդդիա մեծ պառուով և հանդեսով: Բոլոր թագաւորական գերդաստանը թագուհիին հետ մինչև նաւուն մէջ գացին, բայց Դօնկիլի իշխանը ընկերակից եղաւ թագուհիին ինչուան Պըրայկթօն:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Լթէնք, 7 () Կոստանթնուպոլիս:

Լմուս 3 ին երեւելի քաղաքական զիպուած մը պատահեցաւ աս մայրաքաղաքը: Հասարակութիւնը ու պահապան զօրքերը ոտք ելելով թագաւորական պալատը գացին խնդրելով Վորին Վհափառութեան որ զաշնադրական կառավարութիւն հաս-

գի էր ժողովուրդին առջև, յորդորեց ժողովուրդը խուճովարաններուն դէմ ելել, բայց ժողովուրդը չի կրցաւ արգիլել խուճովարաններուն տաճարին տիրապետելին, որ իր գրութեանը ու շէնքին դիաց շատ օգտակար էր անոնց, ուր ամուրցան կանոնաւոր կերպով: Վիթմօրիս ժողովուրդը կրցաւ արտաքին շրջապատին մէջ յաղթել զանոնք. բայց անոնք վախնալով որ նոյնպէս բռնադատուին պիտի երկրորդ շրջապատին մէջ ալ, օգնութիւն կանչեցին իրենց եղովմայեցիները:

Լս բարբարոսները որ միշտ պատրաստ էին ծեծկուելու ու կողոպտելու, վաղեցին եկան քսան հազար հոգի: Լսոնց գիւրին բան չէր մտնել հասնիլ մինչև զերեք օգնութիւն կանչողներուն քով. բայց գիշերը սոսկալի փոթորիկի մը օգնութեամբ այնչափ առաջ գացին որ նախանձայնները գուրս ելելով կրցան միանալ անոնց հետ: Ուստի ամէնը մէկ տեղ վաղելով իրենց թշնամիներուն վրայ, որոնք չէին գիտեր թէ ո՞ր կողմէն դէմ գնեն, հետեւեալ անանկ սարսափելի ջարդ մը, որ ամէն գիաց արիւնը հեղեղէ պէս կը վազէր սուրբ տեղին գուր-

տառէ, նոր պաշտօնատարներ (մինիսթր) կարգէ, պալատացի գործակալները դուրս հանէ ու ազգային ժողովը մը ընել տայ, որ ժամանակին պարագանէ ընէ առաջ եկած հարկաւոր գործքերուն վրայօք խորհուրդ ընեն: Իսկապէս պարտաւորեցաւ հաւարակութեան ժողովոյն խնդիրը ընդունիլ ու նոր պաշտօնատարներ կարգել, որոնք հետեւեալներն են.

Մօսիւ Բ. Մէթաքսա նախագահ պաշտօնատարաց ժողովոյն, ու արտաքին գործոց պաշտօնատար: Հաղարամիտ Բ. Ինզու պատերազմի պաշտօնատար:

Երկրորդ ծովապետ Ս. Քանարի ծովային զօրութեան պաշտօնատար:

Մօսիւ Բիկա Բալամիտէս՝ ներքին գործոց պաշտօնատար:

Մօսիւ Տրօսոս Մանսօլաս եկամտից պաշտօնատար:

Փատաբան մօսիւ Լէօն Մէլաս՝ արդարութեան պաշտօնատար:

Մօսիւ Ս. Աքինան ալ հողեւորական գործոց և հասարակաց դատարարակութեան պաշտօնատար:

Թէպէտ Գիւմրակահիւսի հասարակութեան հանգրտութիւնը շատ չլրդովուեցաւ, բայց առ ամէն զիպւածները չենք զիտեր ի՛նչ հետեւեալները կըրնան ընենալ, ու ի՛նչ աչքով պիտի որ նային հոն նաստանի պաշտպան մեծ տէրութիւնները:

ՔԱՆԱՔԱՆ ԵՌԻՔԵՐ
Օգոստոս, 17 Սեպտեմբեր:

Օսմանեան նաւատորմիդ Բարձրագատիւ ծովապետին հրամանատարութեամբը Քիօս կղզին ելլալով, Սթանբուլ գնաց անցած շաբաթ, ուսկից Բաթում երթալու է:

Պատերազմական գաղղիացի շոգենաւը Լաւրաքէ ըստած ու աւստրիացի գործիչը Քիլիմենցան, շաբաթ օրը ճամբայ ելան Բթէնք երթալու համար:

Լիւմբիգայի Պրիքը Թրիքթըն ըստած, որ Մասնէն եկած է, Կոստանդնուպօլիս գնաց անցած շաբաթ Քիօսօտ Բօրթըրին մարմինը առնելու համար, որն որ քանի մը ամիսէ ՚ի վեր մեռած է յիշեալ մայրաքաղաքը:

Սիկոզմը Ութը հազար հինգ հարիւր հոգի մեռան այն գիշերուան կոտորածին մէջ: Ենկէ ետեւ եղովմայեցիք տարածեցան քաղքին մէջ ուր նորոգեցին իրենց բարբարոսութիւնը: Բայց թէ որ ասոնք բաւական էին ասանկ մէկ առաջին կատաղութեան բռնութեան մը, այսու ամենայնի դեռ չէին սորվեր այն սովորական ամբարշտութեանը ու անտարբերութեանը որ յանցանքին չափազանցութիւն կը պատճառէ, որ և չէր կրնար յատուկ ըլլալ բայց միայն Մարգարեալ Նստուծոյն խաչահանուցը: Ուստի իմանալուն պէս անոնց ինչ ըլլալին, գործելով անոնցմէ ետ քաշուեցան ու ազատեցին երկու հազար երեւելի անձինքներ, որ նախանշայցիները շղթայները զարկած բանտը դրեր էին:

Եւս կարճատեւ օգնութիւնէն խոստարները զօրանալով, ու եղովմայեցոց ետ քաշուելէն ալ ամէն սանձը կտրած ըլլալով, ամէն տեսակ ամբարշտութիւն ձեռք առին: Եւս չի քշեց, քաղաքացոց մէջ բոլոր երեւելի մարդիկները զանազան պատճառներով զոհ եղան անոնց կատաղութեանը: Եւսնէն աղետալի ամբաստան-

— Մօսիւ Քալէպ Քիլիմենկ, Չինաստանի ամերիկացի դեսպանը, որ Օրլէանէն Միսուրի ըստած շոգենաւին մէջը մտեր է Չինաստան երթալու համար Բեյքանդըրիայի ճամբայով. բայց օգոստոս 14-ին ճիւղալթարի նաւահանգստին մէջը յիշեալ շոգենաւուն հրկիզութիւն պատահելով բոլորովին էրէր է. ուստի մօսիւ Քալէպ Քիլիմենկը պարտաւորեցաւ անկէց Մալթա անցնել ուսկից գաղղիական շոգենաւով Լիւքսմպըրիկ գնաց: Մալթա Թայփօս օրագիրը կըսէ թէ Միսուրի շոգենաւը Լիւմբիգայի իրացեալ Մասնէնցայ ամէնէն մեծն էր, ու 200,000 լիւա սթիւնին ապրիքն զրէթէ 22 միլիոն զուռուշ արծողութիւն ունէր:

— Լիւցած կիրակի իրիկուն ուշ ատեն մէկը Պրիւնօվ գեղը կերթայ եղեր, ճամբան երկու ալպանացի հանգիստիով բռնութեամբ անոր ծոցէն ժամացոյցը առեր են:

Արեւնայ Ընկերութեան երկրորդ տարին 1843 օգոստոս 31-ին վերջանալով, կառավարութիւնը պարտ անձին կը համարի անոր ծախքին ու եկամտից հաշիւները հրատարակել ինչպէս որ խոստացեր է:

Ընկերութեան երկրորդ տարուան եկամուտը.

Թիւ 147 Արշալուստ Արարտեան մէջ հրատարակուած բաժիններուն գումարը՝ 567, և Թիւ 153-ին մէջ 4 բաժին ընդ առնելը 571 բաժին . 50 զուռուշէն առնել մէկ բաժինը կընէ զուռուշ	28,550
Այլ տարուան եկամուտն աւելցածը, ինչպէս թիւ 103 Արշալուստ Արարտեան մէջ նշանակուած է	2,774
Ընկերութեան երկրորդ տարուան ծախքը	31,324

Ընկերութեան երկրորդ տարուան ծախքը.

Եւրոպացի եկած քանի մը ֆիզիկական գործիքներուն արժողութիւնը որոնց ցուցակը հրատարակուած է թիւ 121 Արշալուստ Արարտեան մէջ	1050
Վենիսի եկած և ֆիզիկական գործիքներուն արժողութիւնը որոնց ցուցակը պիտի որ հրատարակուի	2550
12 աթառ և մէկ գրասեղան (Թանգարան Վերսալ)	500
22 հատոր գիրք հայերէն, իտալերէն և գաղղիական	605
Մանիպուլ և Երկրի գլոխաւոր համար առնուած գիրքերը	254
Էքօ տը Լորիսն գաղղիական օրագրոյն տարեկան ատորալութիւնը Թանգարան Վերսալի անհետ կին համար	224
60 կտոր ուրաւագործեան ալիւալ պատկերներ նոր	395
Սիւնեայ Ընկերութեան համար կնիք մը (մօսհիւր)	140
Խաւապոյու գլոխաւոր համար գիրք, Թիւ 103-ի	57
Գրեւ և այլն	5553

նութիւնն էր հոռոմայեցոց բանակին մէջ ապաստանելու զելը: Որու վրայ որ այս յանցանքը կը ձգէին, իրաւ թէ սուտ, անշուտ կը մեղցընէին. մինչև մահուանէ ետեւ ալ չարարանքէ չէին ազատուեր: Ըրգելուած էր զանոնք թաղելը, և որպէս զի պիտի անգուծ լիւթին խտտութեանն ըսն մը չի պակսի, լաւ կը համարէին փոխադրական հիւանդութեան վտանգի մէջ զնել ինքըզնիքներն, անթաղ թողուելով գիւղիները որոնցմով ծածկած էր փողոցները:

Սերպպէս այն չարագործները պառակտուեցան մեջերին: Հոհանէսը որ եկեր էր Կիսգաղան՝ միանալու համար անոնց հետ, քիչ քիչ ձեռքը կանցընէր գերագոյն հրամանատարութիւնը: Եւս բանս կը դիտէին իր ծերերը անանկ արհամարհանք ու ցասմամբ որ չի կոցան սանձելու. մինչև հարկ եղաւ երկու գունդ զօրք շտկել: Լիւիալար որ հրամայոյն էր մէկուն, կեցաւ տոճարին նիւքին շրջապատին մէջ երկու հազար չորս հարիւր հոգիով: Հոհանէս կիսգաղանցին ալ մնացած զօրքով, որ կը հասնէին վեց հազարի, տիրեց մեծ շրջապատին:

Վարի գումարը.

Ընկերութեան կառավարութեան համար առնուած տու մարները	172
Հարուր հատ տուալ հաստատագիր (տիւիօմ) ընկերութեան գործակալներուն խրկուելու համար	255
Սիւնեայ Ընկերութեան կանոնները ու յայտարարութիւնը Էնթարփալ ըստած գաղղիական օրագրոյն մէջ տպ'ւ տարու համար	168
Տպ'ալ անգործադիրներուն արժողութիւնը	100
Տարուան մը մէջ եկած ու գացած գիրքերուն ծախքը ու թուղթի համար	250
Աշխարհագրութեան ու երկրագիտութեան վարձակալին տարեկանը	2400
Չայնաւոր վարձակալները	2400
Գրապիտ աշակերտին տարեկանը	1200
Այլ կանց գլոխաւոր գաղղիական վարձակալները	2400
Միսուրիական գլոխաւոր իրէք կառավարիչներուն վարձք	2000
Դանապանին տարեկանը	550
Ուրաւագործեան վարձակալին իրէք ամսականը	500
Մանիպուլ վարձակալին վարձքին օգնութեան համար	400
Խաւապոյու վարձակալին վարձքին ևս	500
Սիւնեայ Ընկերութեան համար հայերէն և գաղղիական նամակներ գրել տարու	600
Սանրաման ուրիշ ծախք տարուան մը մէջ	579
Աւելցածը, որ նոր տարուան հաշուին անցաւ	19,627
Ընկերութեան երկրորդ տարուան հաշուին անցաւ	11,697
Ընկերութեան երկրորդ տարուան հաշուին անցաւ	31,324

Սիւնեայ Ընկերութեան կառավարութիւնը կը պարտաւորի իր մոտերիմ շնորհակալութիւնը յայտնել հայազգի բոլոր հայրենասէր աղայից աւատաձեւութեանը համար. որոնք ըստ կարի խնամք ու նշանալով աս ազգօգուտ Ընկերութեան յառաջագիւմութեանը վրայ, անոր բաժիններուն թիւը, ինչպէս կը տեսնուի, 571-ի հասցուցին, որն որ անցած տարի միայն 272 բաժին էր՝ ըսել է որ կրկնապատկեր անցաւ: Եւս առ ամենայնի յոյսերնիս հաստատ է որ օրէ օր ալ ասելի պիտի շատնան աս Ընկերութեան ազգասէր բաժանորդները, որոնց օգնականութեամբ բաւական զրամագլուխ մը ժողովուելով, կառավարութիւնը միտք ունի ճեմարան մը հաստատուել քաղաքիս մէջ հայազգի մանկանց համար, ուր տեղ զիշեր և ցերեկ մնալով ալ աւելի զիւրութեամբ կատարեալ բարեկրթութիւն և կերպ կերպ ուսմունքներ կրնան սորվել:

Իզմիրու բարեկարգ Բաշնորդ գերապատիւ Մատթէոս սրբազան Երբ Լապիսկոպոս, որ քանի մը ատենէ ՚ի վեր վիճակները կը պտտի, ան կողմէ-

Միւս կողմէն, Սիւնեայ նորահաստ Կորաին տղան, ուստի և օտարական, բայց երեւելի քաջութիւն ցուցուցեր էր գաղղիացոց սուրուելուն ատենը, լսելով ծայրագոյն քահանայապետին մահը, իր փառասիրութիւնը թունտ ելաւ այնչափ որ ուղեց Լորուսաղէմայ ժողովրդոց գլուխ ըլլալ ծայրագոյն քահանայապետին տեղը, պատճառանք բերելով հաւասարակշիռ գալու նախանշայցիներուն իշխանութեանը: Կուրս ելաւ Մասատէն ուր Սիկարիանց խումբին մէջ երկրորդական պաշտօնային մըն էր, ու գնաց քիչ մը ատեն քաշուեցաւ Հրէաստանի լեռները: Ըն այս բաղդալանդիրը շուտով շիտկեց մեծ կակ բանակ մը գեղերը ասպատակող աւաղակներով, ու ազատութեան յուսով իր կողմը որսացած գերիներով: Իր գլխաւոր տիրութեանը այսինքն սիկարեանները իրեն թշնամի դառնալով, գեմկեցան իր առաջ գալուն: Եւսկա ալ քանի մը անգամ ճեմկուեցաւ հետերնին ու շահաւոր ելաւ. ետքը եկաւ իր բանակը դրաւ մայրաքաղաքին դռանը առջև եռսուն հազար զինուորով:

(պիտի շարունակուի)

ընդունուած հայադէի ժողովրդոց բարեպաշտութիւնն քարոզելու, ու եկեղեցիներուն և դպրատանց պայծառութիւնը ու բարեկարգութիւնը հաստատելու համար, հարկաւոր եղած զինգաքաղաքները վարժապետներ կարգած է Սինեաց Բնկերութեան յատուկ ինժեքները ու օգնութեամբ, որոնց վրայ կը խոստանան մասնաւոր տեղեկութիւններ տալու յիշեալ սրբադանը խզմը հասնելէն ետքը. որն որ մօտ օրը ըստ կրօնապետի:

Սինեաց Բնկերութեան կառավարութեանը քանի մը երեւելի քաղաքներու մէջ կարգած հայրենասէր գործակալներուն յարգի անունները հետեւեալներն են:

- Կոստանդնուպոլիս՝ Յակոբ աղայ Սօսիկեան:
- Կահիրէ՝ մահտեսի Լեքսան և Յակոբ աղայ Եղիապարեան:
- Երզրում՝ մահտեսի Յարութիւն աղայ Ղազարեան:
- Կապոնէ՝ Կալուստ աղայ Շիրմազանեան Վարդանեան:
- Պաղատա՝ Լեզգիոյ առաջին թարգման Խաչիկ աղայ Մկրտչեան:
- Պոմպա՝ (Էնդկաստան) աղայ Լեւոն Բաշուրեան:
- Թրեքսոն՝ Գրիգոր աղայ Բաշեան:
- Փարէզ՝ մօսիւ Թիլէ Տամիթ պաշտօնատար (օֆիսիէ) Կաղղիոյ ձեմարտին:

Մարտիկայի գործատուներուն գլխաւոր արտադրութեանց մէկը օճառն (սպարն) է. առ քաղաքը տարոց տարի 47 միլիոն ֆունտի արժողութեամբ օճառ կը մատակարարէ: Ինչուան հիմայ կտաւատի եղով կը շինելն զան, բայց մօտ ժամանակներս սոստամի մշակութիւնը մասնաւոր կերպով մը ծաղկելով, կտաւատի հունար մէկ դի դրոնցաւ. վասն զի աղէկ քննելով իմացան որ սոստամէն երեւոյր, չէ թէ միայն աճաւ կը լայսայ և կտաւատի՝ եղէն շատ ընտիր է: Ետք միայ 1842 ին 13,000 թօնօ (մէկ թօնօն 18 խանթար է) սոստամ եկաւ Մարտիկա, ու առ տարի հաւանականաբար կը կարծուի թէ 20,000 թօնօի շտի հարկաւոր ըլլալու է: Ուստի սոստամի գործածութիւնը ոչ միայն օճառի գործածութիւնն ալ բաւական գործ պիտի որ ունենայ տարոց տարի 60,000 թօնօի շտի բերելով: Բնութեան իւր տեսակ մը երեւելի ապրանքը աւելցաւ, ու նաեւ գեղացիները ինչպիսիքեան համար՝ եղ չանած սոստամին զանգուածը (քիւսպէն) յօժարամիտ կը գործածեն:

Թիւպէտե առ ապրանքին Կաղղիոյ մօտաւ զանազան օգուտներ կը պատճառէ, այսու ամենայնիւ կը հաստատեն թէ կառավարութիւնը նոր հարկ պիտի որ դնէ օտար նաւերով եկած սոստամին վրայ, որովհետեւ կտաւատի հունարն գործածութեան խախտելը մեծ քննադատայ յիշեալ տեղութեանը:

Օրագր. Գաղ:

Լեյպցիգները, Ուանսֆորտ քաղաքը հայապարծին մէկը իր զաւակն մէկը ծախեց, (որ երկու տարեկան գեղեցիկ աղջիկ մըն էր) իւրանուոյի վաճառակաւ նի մը իրեք լիւրա սթէնլինի: Ա՛ւաճառակաւն առնելուն պէս Սիւսֆորտ մեկնեցաւ, ու հացադործն ալ զարձաւ իր տունը, ուր տեղ տեսաւ որ կնիկը իր ըրած առուտուրը իմանալով մեծ յուսահատութեան մէջ մնացեր էր. զրացիներն ալ գալով այն քան քան ըսին ու ետեւը վար առին, որ խոստացաւ ետ ընել առ ըրած սակարկութիւնը: Ուստի ելաւ զնաց Սիւսֆորտ ու վաճառակաւնէն ետ առաւ իր աղջիկը նոյն գնով որ տուած էր:

— Լեյպցիգի մէջ Լեյպցիգի Պիրմինկամ եր

Թալու երկրէ ճամբուն վրայ, նորաձե. կառք մը շինուեցաւ, որ անշուշտ շատ հաճելի պիտի որ ըլլայ ամենուն, հանգստութեանը համար, որու շատ սիրող են անդրեացիք:

Լս կառքը անանկ շինուած է որ մէջը մէկ սըր, ճարան (խաչվէ), մէկ պանդոկ ու կնկան զահլիճ մը կը պարունակէ: Զոն տեղ ճամբորդները իրենց ճամբուն երկարութիւնը չեն իմանար, ու անանկ լանուարձակ սենեակներու մէջ կը լսակներին կուտեն, թէ յիշին ու խաչվէնին կը լսմեն ու սկիւրը բերանին կը քաշեն, որ ամենեւին նեղութիւն ու ձանձրութիւն չեն զգար:

Կնիկները իրենց համար զահլիճներ ունին, ու հոն տեղ կալուլ անկողնի մէջ, սեղանը առջեւին, պատմութեան գրքեր, կար կարելու գործիքներ լեցուն, անուշ քուն կը քնանան, կը կարգան ու իրենց բանը կը բանին:

Լս կառքին յատուկ թէպէտե խիստ երկայն, բարձր ու լայն է, բայց անանկ հաստատ անիւներու վրայ շինուած է, որ ամենեւին վտանգի երկիւղ մը չունի:

ԱՌԵՏՐԱՆԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆԳՂԻՒ

Ի խմբորդ, 20 () գոստոս:

Բամպակ: Խիստ շատ գործառնութիւն եղաւ առ շաբաթ ու գինեղն ալ օրէ օր կը բարձրանան. որովհետեւ Բմբիկայի Սիւսիալ Կահանգներին եկած լուրերը կը հաստատեն թէ առ տարուան հունձը քիչ է եղեր, ու բամպակները պիտի որ ուշանան գալու: Ուստի առ շաբաթ 63,130 պալայի ապրանք ծախուեցաւ, ու անցած երկու շաբթուան ալ մէկ տեղ դնելով, 21 օրուան մէջ 159 հազար պալայի չափ բամպակ ծախուած կը լայ: Եւ շաբաթ գուրուրէն միայն 9188 պալայ եկաւ:

ԳԼԳՂԻՒ

Մարտիկա, 30 () գոստոս:

Բամպակ: Թիւպէտե Բնդիկայէն եկած լուրերը յաջողակ են, բայց մեծ աղքատութիւն մը չողուաւ մեր քաղաքի բամպակի առուտուրին: Իզմիրու տեւ սակներէն խիստ քիչ կայ. մէկ մաս 100 պալայա Բրքաղաճ ծախուեցաւ, ապրանքը չհասած 61 1/2 ֆունտի յիսուն քիւսիւրմը. միջակ Սպուլալի գինը՝ 62 3/4 է. Կիպրոսի միջակ տեսակը՝ 59 ֆունտի վաճառուեցաւ:

Հիւսկուհի միայ ամէն տեսակ բամպակներէն 13,891 պալայ կայ քաղաքի մէջ. անցած տարի առ ամ տուան մէջ՝ 32,786 պալայ կար, ու 1841ին ևս առ տուն 39,565 պալայ կար:

Չէթ: Կործատուն վերաբերեալ ձէթը շատ կուզուէր. Սիւսիլի պատրաստ ապրանքը՝ 108 1/2 ֆունտի ծախուեցաւ էթթիլթրան. բայց ետքը 8000 էթթիլթրա ձէթ արեւելեան նաւահանգիստներէն գալով, ու Կաթիլի լուրերը այնքան յաջողակ չըլլալով, գինը քիչ մը իջաւ ու ասօր հազիւ թէ 108 ֆունտի առնող կը գտնուի:

Սիւսիալ: Սիւսի կուզուէր, բայց գիներուն նոր փոփոխութիւն մը չեղաւ. առ շաբաթ միայն 150 պալայ ապրանք եկաւ, որոնց մեծ մասը Պարսկաստանի մետաքս է:

Սուսամ: Բիւշ մը թուէ է. պատուական ապրանքը հազիւ թէ 49 ֆունտի կը ծախուի հարուր քիւսիւրմը. միջակ տեսակին գինը՝ 44 ֆունտ է:

Կտաւատ: Եւ շաբաթ 1200 խանթար Ուսիայի կտաւատ ծախուեցաւ, 26 ֆունտի հարուր քիւսիւրմը հարուրին 1 վար իջեցունելով:

Թիւֆթիք: Բիւշ մը թուէ է. Բնդիկայ առաջին տեսակը հազիւ թէ 2 1/2 ֆունտի կը խախուի. ուրիշ տեսակները ալ աւելի անշարժութեան մէջ է: Զենիկէլի թիւֆթիքին գինը՝ 1 ֆունտ է կէս քիւսիւրմը:

Լֆիօն: Բիւշ մը կուզուի ու ապրանք չի կայ. պարիկ կտոր աֆիօնը կարելի է որ 12 ֆունտի կամ ալ աւելի ծախուի կէս քիւսիւրմը:

ՏԱՆԿԱՍՏԱՆ

Օ. Ֆուռնիա, 17 Սեպտեմբեր:

Լուստուրնիս օրէ օր բարի փոփոխութիւն կը դնի, Եւրոպայէն եկած յաջողակ լուրերուն վրայ հասարակօրէն ամէն ապրանքայ համար:

Բամպակ: Խիստ քիչ ապրանք մնաց. սօսու ճային գինը 220 զուռուէ է. Խասապան 200 զուռուէ: Բուրդ: Գիւրաւաճառ է բայց գիններուն նոր փոփոխութիւն չեղաւ:

Տօրոն: Սիւսի կուզուի. Պախրու տեսակը՝ 300-320 զուռուէ է խանթար. Բայաճըքինը՝ 295-300:

Լֆիօն: Եւրէի հինգ սէփէթ ծախուեցաւ 71 1/2 զուռուէ չէքին. բայց առ գիններով վաճառող խիստ քիչ կայ:

Եզան մորթ: Եւ շաբաթ 10 հազար օխայի չափ ծախուեցաւ 5 1/2 զուռուէ օխան:

Տօրոն: Բնաւորուի առաջին տեսակը, նաւուն մէջը աւանդելու պայմանով 20 զուռուէ է քիչն երկրորդ տեսակը՝ 15 զուռուէ: Ուսիայի կարծր ցորեն քիչ կայ ու 20 1/2-24 զուռուէ քիչն ըստ տեսակին զիւրաւաճառ է: Կարիին գինը՝ 8 1/2 զուռուէ քիչն:

Թուղ: Մինչեւ հիմայ 8 հազար բեռ եկած է. երեկուան գինը՝ 80-140 զուռուէ էր ըստ տեսակին:

ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

Սե Օրագիրը շաբաթը անգամ մը կը տպուի. տարեկան սոս. բաղադրութեան գինը՝ 120 զուռուէ է կանխիկ (փէշն). իսկ գաւթի երկիրներուն համար, ճամբու ծախքը առնողն վրայ է. ու որ ուզէ կընայ ստորագրել:

- Իզմիր օրագրութեան տպարանը:
- Պօլիս Վալտէ Խանը Զահպաղեան Սարգիս աղային գրա:
- Պրուսա Բաղադրութեան Մատթէոս ու Գրիգոր աղային մաղ:
- Աղթարանգրիս Աղթարանեան Կարապետ աղային մաղադան:
- Կահիրէ Եղիապարեանի Ս. Ալեքսան աղային գրատունը:
- Յօսպէ Սրապիանեան աղայ Յովորին գրատունը:
- Թրեքսոն Արեւեան Գրիգոր աղային գրատունը:
- Կարին Ղազարեանի Յարութիւն աղային մաղադան:
- Ան Խասապանի Ղազար աղային տունը:
- Եւ Պըլլըքընեան աղայ Եղիայ մաղադան:
- Պարտոս Անդիոյ առաջին թարգման աղայ Խաչիկին տունը:
- Մարզուան Աթոքեանի պարոն Սիւսիան վաճառատունը:
- Թիւֆթիք Ուսիայ ստորագրութեան Կարեւեան պատուելի Յա. կոր վարժապետին գրատունը:
- Կարէժ Շիրմազանեան Վարդանեանի աղայ Կալուստին վա:
- Թիւսիս Աւաքեանի թարգման Խանին բնակարանը:
- Սպահան Ալիբեկեանի աղայ Ալիբեկեանին վաճառատունը:
- Պոմպա յարդի պարոն Աղթար օրագր. և ընկերաց վաճա:
- Կալաթիս պարոն Փ. Ա. Դեւրդեանին գրատունը:
- Մարտա պարոն Սէթ և ընկերաց վաճառատունը:
- Սինկափոր ու Պոտամիս յարդարանաց Սէթ Եղեալ գրա: